

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש
והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

414 ספרים

לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482,

ניתן לקבל את העלון במייל etayba1@gmail.com

הנושא: "שופטים ושוטרים תתן לך"

ונראה לבאר על פי מה שכתב בספר 'עבודת יהודה' (להגה"ק רבי יהודה ליכטנשטיין, תחילת פרשת שופטים) על הפסוק הפותח את פרשתנו: "שופטים ושוטרים תתן לך בכל שערך". כתב רש"י: שופטים דיינים הפוסקים את הדין. ושוטרים - הרודין את העם אחר מצותם שמכין וכופתין במקל וברצועה עד שיקבל עליו את דין השופט. ע"כ.

והקשה בספר עבודת יהודה וז"ל: והנה לכאורה יש להבין, הלוא מצוות "ואהבת לרעך כמוך" זה כלל גדול בתורה, וממילא לא ימצאו בכל ישראל דיינים שירצו לפסוק דינים על ישראל, כי לפעמים הדינים הם לרעת האדם, ומכל שכן שלא ימצאו שוטרים שירצו להיות מכין וכופתין במקל וברצועה איזה בר ישראל חלילה, כי הרי בני ישראל הם רחמנים (עי' יבמות עט. שלשה סימנים יש באומה זו רחמנים ביישנים וגומלי חסדים), ואינם יכולים לצער שום אדם, ומכל שכן שאין אחד מהם מסוגל להכות את חברו ולהרים יד על חברו?

וכדי לבאר את תירוצו נקדים, בשלהי המאה ה-14 אירעה אחת הגזירות הקשות לעם היהודי כאשר מלך ספרד גזר על גירוש ספרד וגירש את כל מי שנשאר יהודי מארצו. וכעבור חמש שנים אותה גזירה היתה אף בפורטוגל. יהודים רבים נשארו בספרד כאנוסים, כלומר כלפי חוץ היו נראים כגויים אולם בביתם פנימה התנהגו כיהודים. אולם רוב היהודים סרבו להתנצר גם כלפי חוץ והוכרחו לגלות.

אלא שגם אותם אנוסים שהעדיפו להישאר בספרד ובפורטוגל ולחיות כנוצרים למראית העין, היה המשטר מחפש ומגלה אותם והיו עוברים עינויים קשים ומרים. עד שגם הם עזבו את אדמת ספרד וחיפשו את מקומם במדינות אחרות. בין הייתר הם הגיעו גם לצפת ופנו למהר"י בירב שבימים שהם היו אנוסים בספרד, כדי להסוות את יהדותם הוצרכו לעבור עבירות חמורות כאכילת חמץ בפסח או אכילה ביום הכיפורים. ונתחייבו כרת. ומעיקר הדין לא היו בגדר 'אונס רחמנא פטריה' כי לא היו אנוסים ממש, שהמלך הכריז שכל מי שרוצה להישאר יהודי שיברח מהמדינה עד זמן מסויים, נמצא שכל העבירות שעברו לא היה ממש באונס.

וכתב מהר"י בירב שהיתה דמעתם על לחיים להצילם מידי כרת, שהרי כל חייבי כריתות שלקו, נפטרו מידי כריתות, כי כל חייב כרת הרי עבר על לאו ובכל לאו יש חיוב מלקות. ועמדו בדלתי ביתו של מהר"י בירב בבכיות נוראות שיסכים להלקותם ולכפר להם על חטאם. אלא שבהמשך הדורות

פרשת שופטים נפתחת במצוה למנות מערכת משפט – "שופטים", ומערכת אכיפת חוק – "שוטרים", "בכל שערך" – בכל עיר ובכל פלך ופלך שבו מתגוררים בני ישראל, בארץ ובחוץ לארץ.

הגמרא בבבא מציעא (פג:) מספרת על התנא האלקי רבי אלעזר בן רבי שמעון שפגש פהרגבנא (מפקד משטרה) של המלך שתפקידו היה לתפוס גנבים. אמר לו (ר' אלעזר): "איך אתה יכול להם (לגנבים)? האם לא לחיות הם משולים? שכתוב: "ובו תרמש כל חיתו יער" (תהלים ק"ד, כ). ויש אומרים, מפסוק זה אמר לו: "יארב במסתר פאריה בסכה" (תהלים י', ט). אמר לו (ר' אלעזר): "אולי אתה לוקח צדיקים ועוזב רשעים?" אמר לו (הפהרגבנא): "איך אעשה?" הציע לו רבי אלעזר: "בוא אלמדך איך תעשה. היכנס בארבע השעות הראשונות לחנות היין. כאשר תראה אדם שותה יין ומנמנם, שאל עליו מה מלאכתו. אם תלמיד חכם הוא, השכים לקום ללימודו, ואם פועל הוא, השכים לקום למלאכתו. אם עבודתו בלילה – מרקע חוטים. ואם לא – גנב הוא ותפוס אותו".

נשמע הקול בבית המלך, אמרו: "קורא האיגרת יהיה השליח". כלומר מעתה מוטל על רבי אלעזר לתפוס את הגנבים. ואכן החל בתפקידו החדש והיה תופס גנבים.

פעם אחת פגש אותו רבי יהושע בן קרחה, אמר לו: "חומץ בן יין, עד מתי אתה מוסר עמו של אלהינו להריגה?" השיב לו רבי אלעזר: "קוצים אני מכלה מן הכרם". ענה לו על כך רבי יהושע: "יבוא בעל הכרם ויכלה את קוציך".

יום אחד פגש אותו כובס אחד, קרא לו "חומץ בן יין". אמר (ר' אלעזר): "מתוך שיש בו עזות פנים כל כך, למד ממנה – רשע הוא". אמר להם (ר' אלעזר לפקודיו): "תפסוהו". ואכן מיד השוטרים תפסוהו. לאחר שנחה דעתו הלך אחרי (אחרי הכובס) לפדותו, ולא יכול. קרא עליו: "שמר פיו ולשונו שמר מצרות נפשו" (משלי כ"א, כ"ג). תלו אותו (את הכובס). עמד (ר' אלעזר) תחת עץ התלייה ומירר בבכי. אמרו לו: "רבי, אל ירע לך, הוא ובנו באו על נערה המאורסה ביום הכיפורים". באותה שעה הניח ידיו על בני מעיו ואמר: "שישו בני מעי שישו, ומה ספק שלכן כך, ודאות על אחת כמה וכמה. מובטח אני בכם שאין רמה ותולעה שולטת בכם."

וצריך להבין מה פירוש המשפט "קוצים אני מכלה מן הכרם"?

מאז שגלינו מארצנו כבר אין לנו סמיכה, והרי אי אפשר להעניש אא"כ יש בית דין סמוכים, ואיך יתנו להם מלקות?

באותה תקופה בא מהר"י בירב עם חידושו הגדול שאם רוב רבני ישראל סומכים רב אחד הרי שהוא בגדר סמוך ויכול הוא אף לסמוך אחרים, ויסתמך על דברי הרמב"ם (הלכות סנהדרין, פ"ד, ה"א ובפירוש המשניות עמ"ס סנהדרין פ"א מ"ג) כפי שהרחיב בזה בשו"ת מהר"י בי רב (סוף סי' סג): "ובשנת חמשת אלפים וקקצ"ח ליצירה העיר השם את רוח חכמי ארץ ישראל, וכמעט כלם, ולא נשאר בכל ארץ ישראל כי אם אחד ושנים, והם בטלי במיעוטם בחכמה ובמנין, מפני שנסתפקו ונשתבשו באותו הלשון שכתב הרב 'והדבר צריך הכרע', שחשבו שהיה חוזר לענין הסמיכה, וגם נשתבשו בדבר אחר, והוא שאולי אין בנו כח לעשות סמיכה בזמן הזה, ויעלה על לבבינו שהסמיכה היא גמורה, ויבאו לקדש חדשים ולעבר שנים, וימצא שאנו אוכלים חמץ בפסח, ולאכול ביום הכפורים, ות"ל שכבר סלקנו כל הספקות שהיו בזה הענין, ופירשנו מה הוא פירוש 'והדבר צריך הכרע', ולהיכן הוא חוזר: וגם כתבנו לעיל שאפילו יהיה לנו כמה סמוכים אין לנו כח לקבוע חדשים עד יבא מורה צדק ויבא מנין אחר יותר גדול ממנין רבי הלל ובית דינו. והסכימו וסמכו לי אני הצעיר באלפי, יעקב בי רב, ואחר שעברו כמו ב' או ג' חדשים, כמעט שח"ו היה קורה לי כמו שקרה לרבי יהודה בן בבא ז"ל, שקמו שני מלשינים עלי על לא חמס בכפי, ישלם להם השם פעלם הרע, והוצרכתי לצאת חוצה לארץ. אז חשבתי בלבי שמא ח"ו נטרפה השעה ואצא ח"ל, ובח"ל אין לי כח לסמוך לשום אדם, כמו שהוא פשוטה במסכת סנהדרין, דאמרינן התם אין סמיכה בחוצה לארץ, ואוקימנא התם שפירושו שצריך הסומך והנסמך שיהיה בא"י, ונמצא שמא ח"ו כל מה שטרחנו לריק, שכבר הוא ברור כמה הוא קשה לקבץ ריבוי דעות להסכמה אחת, לכן סמכתי לארבעה זקנים בחכמה, מבחר מהחברים הנמצאים שם בזמן הזה, והאל יודע שכל כוונתי לא היתה אלא לשם שמים, לא להשתרר ולא להתגדל, אלא מפני שראיתי שכתב הרמב"ם ז"ל בפירוש המשנה, כבר הבאתי אותו לעיל, שכשיכין הב"ה לבות האנשים, ויהיה כוונתם ותשוקתם לשמים, יסכימו בני ארץ ישראל למנות עליהם ראש ישיבה, והכריע זה ממה שאמר הנביא: ואשיבה שופטין כבראשונה וגו', הוא יקיים בנו הפסוקים שיאמר הנביא: ופדווי יי' ישובו ובאו ציון ברנה וגומר אמן וכו"ר. יעקב בי רב".

היות ובית הדין בצפת הוא בית דין גדול שכולל דינים רבים ורוב חכמי א"י הם בצפת, החליטו בית הדין שבצפת לחדש את הסמיכה. שנתיים נשאו ונתנו חכמי צפת בענין חידוש הסמיכה ובשנת 1538 כינס ר' יעקב בירב ב"ד של עשרים וחמישה דינים שהכריעו בדין חידוש הסמיכה וסמכו ראשון את ר' יעקב בירב. הם כתבו סמיכה וכל עשרים וחמישה החכמים חתמו עליו.

את כתב הסמיכה שלחו החכמים עם חתימותיהם לחכמי ירושלים. אך רבה של ירושלים הגאון ר' לוי בן חביב הנקרא הרלב"ח, התנגד נחרצות לחידוש הסמיכה ע"י רבני צפת, והוציא קונטרס מיוחד הנקרא "קונטרס הסמיכה" נגד זה. ההתנגדות הייתה כל כך תקיפה עד שר' יעקב בירב, מחשש השלטונות בצפת, נאלץ לעקור ולעבור לדמשק. אבל בטרם עזב את צפת סמך רבי יעקב בירב ארבעה חכמים רבי יוסף קארו. רבי משה מטראני – המב"ט. ר' אברהם שלום ור' ישראל די קוריאל שהיה סבא של רבי ישראל נאג'ארה. ובתוך הדברים כתב לו מהר"י בירב שאילו היה רואה את בכייתם של אנוסי ספרד, ורצונם לקבל מלקות לכפרתם כבר היה מוצא עצה לחסרון ההתראה.

על פי הקדמה זו נבין את תירוצו של בעל "עבודת יהודה", וז"ל: ועל כן מוכרחים לומר, שמצוה זו הוכרחה להיות דוקא על ידי בחירת ישראל בעצמם, והיינו שאלו שהיו צריכים להיות נידונים בבית דין היו הולכים ומבקשים מהדיין, נא אחי, תעשה לי טובה גדולה, והיינו אל תמנע מלפסוק בדיני, כי על ידי שתפסוק עלי את הדין האמיתי כאן בעולם הזה ע"ז אנצל מדין של מעלה, כי אם יש דין למטה אין דין

למעלה, וכן באם נתחייבו הנידונים מכות, היו הם מבקשים מהשופט, נא אחי, תרחם עלי להכות אותי במקל וברצועה, כדי שאנצל ע"ז ממקל ומרצועה של מעלה. והנה, אם השופט והשופט הזה היה רואה כי ע"ז יעשה טובה גדולה לחבירו בזה, אזי היה עושה הוא את עצמו כאביר לב שלא לרחם על הנידון, אלא היה מתכוין להכות אותו הדק היטב היטב הדק, וזהו כמו הרופא אשר עושה וחותך ממנו, ואם כי בשברון לב הרופא עושה זאת, כי באמת הוא רחמן ולא אכזרי לעשות כזאת, מ"מ מכיון שהחולה ביקש זאת וגם הרופא יודע שכל זה לטובת החולה לכן הוא עושה כן, ועל כן אינם עושים הרופאים כזאת לנתח את החולה בלי חתימת ורצונו ובקשתו של החולה, ועל דרך זה גם כאן, דהיינו והשופטים לא היו עושים את מלאכתם ללא בקשת הנידון.

ועל פי זה אפשר לפרש הפסוק: "שופטים ושוטרים תתן לך", בעצמך תמנה אותם, שאתה תבקש מהם שיהיו לך לשופט ושוטר, כי בלאו זה לא תקבל שום בר ישראל שירצה להיות עליך שופט ושוטר וכו'. יע"ש כל דבריו.

וכמו שמצינו לענין המלקות בערב יום הכיפורים, כנפסק להלכה בשו"ע (סימן תר"ז סעי' ו'): כל הקהל לוקים מלקות ארבעים אחר תפילת המנחה, שמתוך כך יתן אל לבו לשוב מעבירות שבידו". ובוודאי שאין בזה כל עוול להכות את חבירו שמתכוין לכפרתו.

על פי זה נבוא ונבאר את דברי רבי אלעזר בן רבי שמעון "קוצים אני כמלה מן הכרם", ה"כרם" הכוונה היא לנשמתו של האדם, שכל עבירה גורמת לקוצים בנשמה ואחר מאה ועשרים יצטרך לעבור יסורים קשים ומרים עד שתתנקה נשמתו, ויוכל להיכנס לגן עדן. ולכן מעדיפה הנשמה לקבל את עושה כאן בעולם הזה ולא בעולם הבא, ממילא יש לומר, כי רבי אלעזר, על אף שהגנב היה בורח אבל נשמתו היתה באה בפני רבי אלעזר ומתחננת שיתפוס את הגנב ויענישו בעולם הזה כדי שלא יצטרכו לקבל את עונשו בעולם הבא.

בענין משמת רבי בטלה כהונה

בגמרא בכתובות (קג:) מובא: "אמר רבי חייא אותו היום שמת רבי, בטלה קדושה".

וכתבו התוספות (שם ד"ה אותו): אותו היום שמת רבי, בטלה קדושה. הרב רבי חיים כהן היה אומר, אילמלי הייתי כשנפטר רבינו תם הייתי מטמא לו, דהאי בטלה קדושה דקאמר הכא, היינו קדושת כהונה, וכן מוכח מדקאמר אותו היום משמע אותו היום דוקא ותו לא. ובהדיא אמר בירושלמי דמסכת ברכות (פרק מי שמתו) דכשמת רבי אמרו אין כהונה היום. ואין נראה לרבי דכמדומה לרבי דהתם מיירי בטומאת בית הפרס דרבנן אבל טומאה דאורייתא לא. ע"כ.

וכך כתב רבינו בחיי בהקדמה לפרשת אמור לבאר הפסוק "שפתים ישק משיב דברים נכוחים" (משלי כ"ד, כ"ו) בתחילה הביא ביאור על פי הפשט ולאחר מכן: "ועל דרך הקבלה: "שפתים ישק משיב דברים נכוחים", קרא דברי החכמה דברי נכוחים כענין שכתוב (שם ט, ט) "כולם נכוחים למבין", ולשון ישק לפי שהנשיקה דבקות גופני בא המשל על דבקות שכלי כלשון ישקנו מנשיקות פיהו (שיר השירים א, ב), ומלת שפתים מלשון שפת הנהר שענינו גבול.

וביאור הכתוב כי החכם המתבונן בעיקרי החכמה העליונה שאין מחשבתו נפרדת ממנה לעולם והוא המשיב בה לכל שואל דברים נכוחים שפתים ישק, הלא הוא בסוף דבק בגבולי החכמה ההיא, ומעלת הדבקות הזה היא מיתת נשיקה שהוא הדבקות בשם הנכבד, והיא מעלת החשק שהזכיר דוד ע"ה (תהלים צ"א, ז"ד) כי בי חשק ואפלטוהו, והצדיק הזוכה אל המעלה הזאת אין מיתתו על ידי הכח המשחית כשאר בני העולם.

והנה משה ואהרן ומרים זכו אליה, שהזכיר בהם הכתוב על פי ה', והיא מיתת נשיקה, אבל במרים לא נאמר על פי ה' כי אינו דרך כבוד של מעלה, ואמר רבי אלעזר מרים נמי

בנשיקה מתה דאתיא שם שם ממש, ומפני מה לא נאמר על פי, שגנאי הדבר לומר וכו' (בבא בתרא זי). וכן באבות העולם שכתוב בהם בכל מכל כל. גם רבינו הקדוש ז"ל זכה אליה לפי שברור הדבר מתוך שנתעלה בהשגת החכמה לא היתה מיתתו על ידי המלאך המשחית, ודרשו חז"ל (כתובות קד.) בשעת פטירתו של רבי זקף עשר אצבעותיו כלפי מעלה ואמר, רבוננו של עולם גלוי וידוע לפניך שיגעתי בעשר אצבעותי ולא נהייתי אפילו באצבע קטנה שלי, יהי רצון מלפניך שיהא שלום במנוחתך, יצתה בת קול ואמרה יבוא שלום ינוח על משכבו.

ואמרו בירושלמי (ברכות פ"ג ה"א) כד דמך רבי יהודה נשיאה הכריז רבי ינאי אין כהונה היום, וטעם הדבר מפני שהכהנים מוזהרין על טומאת המת לפי שהם משרתי עליון מקודשים לעבודתו, וכיון שמיתתו היתה שלא על ידי הכח המשחית אלא על ידי שכינה, לא היתה שם טומאה, ולכך הכריז רבי ינאי אין כהונה היום, לפי שהכהנים נתעסקו בקבורתו ונסתלקה מעליהם תורת כהונה היום, אבל שאר בני העולם שמיתתן על ידי הכח המשחית שהוא סיבת טומאת המת הנה הכהנים מוזהרין מזה שלא יטמאו. ע"כ.

ה'כלי יקר' (אמור כ"א, ב') גם כתב כדברי רבינו בחיי שמי שנפטר על ידי מיתת נשיקה אינו מטמא במיתתו אולם הוא בא עם חידוש נוסף: ... אבל נשמת האדם אינה יוצאת כי אם ע"י מלאך המות המוציאה משם בעל כרחו כארז"ל (אבות ד, ט) 'ועל כרחך אתה מת', והוא בא מסטרא דמסאבא ומביא הטומאה על הגוף, זולת הצדיקים ויחידי הדור אשר מיתתם בנשיקה לא ע"י מלאך המות, אין בהם שום צד טומאה. לפיכך אמרו רז"ל (ירושלמי ברכות פ"ג ה"א) 'שביום שמת רבינו הקדוש בטלה הכהונה', כי לא נטמאו בו הכהנים כלל.

ויכול להיות, שכל מי שהוא מזרע אהרן קדוש ה', אז מיתתו ע"י נשיקה ואז פרח מהם הטומאה, ונמשכה קדושה זו מן אהרן קדוש ה' אל כל יוצאי יריכו שבכולם אין שום צד טומאה, ע"כ מותר לכהן להתעסק בקרוביו אביו ואמו ובנו ובתו ואחיו, כי כולם מזרע אהרן המה ואשתו של כהן כגופו דמי, ואע"פ שהמתעסק בהם יש לו טומאת שבעה מ"מ אין הטומאה גדולה כ"כ שתהיה מתנגדת אל קדושת הכהן, מאחר שעצמות הטומאה קלה קצת, ומ"מ לא יטמא בשאר כהן שאינו קרובו שהרי הדבר מוטל על קרוביו ואם אין לכהן קרובים מוטב שיתעסקו בו ישראלים ואם אין כאן לא זה ולא זה הרי הוא מת מצוה ופשיטא שמותר לו להתעסק בו ואפילו בישראל מותר וכ"ג אסור בכל הקרובים כי מצד גודל קדושתו אפילו טומאה קלה פוגמתו. ע"כ.

ומבואר מדבריו חידוש גדול, שכל כהן פטירתו אינה על ידי מלאך המות אלא מיתת נשיקה ולכן אינו מטמא במיתתו.

ויש להקשות על דבריו: מצינו בברכות (כה:) על רבן יוחנן בן זכאי שקודם פטירתו אמר לתלמידיו: "פנו כלים מפני הטומאה והכינו כסא לחזקיהו מלך יהודה שבא".

והנה, כתב רש"י בשבת (לד. תורמסי תרומה) שרבן יוחנן בן זכאי היה כהן. אם כי תוספות במנחות (כא סוע"ב) כתבו: משמע דרבן יוחנן בן זכאי לא היה כהן, והא דתניא בסיפרי גבי פרה שאמר רבן יוחנן בן זכאי לתלמידיו, מה שעשו ושרתו ידי שכתתי. לאו דהוא עצמו קאמר, אלא כלומר ע"פ הוראתו. ע"כ.

אולם לפי רש"י שרבן יוחנן בן זכאי היה כהן צריך ביאור, מדוע ביקש לפנות את הכלים מפני הטומאה והרי אין כהן מטמא במיתתו?

עוד יש לשאול, הגמרא במסכת בבא מציעא (פז.) מספרת, כי המלכות חיפשה את רבה בר נחמני, לאחר כמה בריחות ותפיסות, הגיע רבה בר נחמני למקום הנקרא "אגמא" על שם האגם שבו. שם, יושב רבה על ענף של עץ הדקל, והוגה בתורה, ומחמת כן לא יכול היה מלאך המות לקחת את נשמתו, עד שהיזז את העצים וחשב רבה שבאו מהשלטונות לתופסו ולכן הפסיק את לימודו, ויכול היה מלאך המות לקחת את נשמתו.

ובראש השנה (יה.) מובא: "וְלִכְּן נִשְׁבַּעְתִּי לְבֵית עֲלֵי אִם יִתְכַפְּפוּ עֲוֹן בֵּית עֲלֵי בְּזַבַּח וּבְמִנְחָה עַד עוֹלָם" (שמואל א', ג', י"ד). אמר רבה: בזבח ובמנחה אינו מתכפר, אבל מתכפר הוא בדברי תורה. אב"י אמר: בזבח ובמנחה אינו מתכפר, אבל מתכפר בגמילות חסדים. רבה ואב"י מדבית עלי קאתו, רבה דעסק בתורה חיה ארבעין שנין, אב"י דעסק בתורה ובגמילות חסדים חיה שיתין שנין.

הרי לנו כי רבה היה כהן ובכל זאת מת על ידי מלאך המות ולא כדברי הכלי יקר?

כמן כן הגמרא במועד קטן (כה.) מספרת: רב חסדא, לא יכול לו מלאך המוות לקחת את נשמתו, משום שלא היה פוסק פיו מללמוד, הלך מלאך המוות וישב על עץ ארז, העמוד המרכזי שמחזיק את דבי רב. פקע ונשבר ארזא ושתק רב חסדא, שנבהל רגע מהרעש, ואז יכול היה לקחת את נשמתו.

ורב חסדא כהן היה, כמובא בשבת (י:): "רב חסדא הוה נקיט בידיה תרתי מתנתא דתורא (החזיק בידו שתי מתנות של השור) אמר: כל מאן דאתי ואמר לי שמעתתא חדתא משמיה דרב - יהיבנא ליה ניהליה". וכתב רש"י: "רב חסדא - כהן הוה... הוה נקיט תרתי מתנתא דתורא - זוג של זרוע לחיים וקיבה שנתנה לו, ורשאי להאכילן לישראל, ואף על גב דרב חסדא בחוץ לארץ הוה - לא ילפינן מהכא דמתנות נוהגות בזמן הזה וכו'. ע"כ. ושוב קשיא על הכלי יקר.

ונראה לבאר על פי מה שכתב רבינו יוסף חיים ז"ע בספרו בן יהודע (עמ"ס ב"ב יז.) וז"ל: הנה כל צדיק גדול אינו מת ע"י מלאך רע אלא ע"י מלאך הקדוש שהוא מצד הגבורות, ועם כל זה בעת שליחותו נקרא מלאך המות, אבל ששה צדיקים אלו מתו ע"י אור שכינתו יתברך בנשיקה או כל צדיק אע"פ שימות ע"י אור שכינתו יתברך עכ"ז יתגלה לפניו באותה שעה מלאך המות כדי שיפחד וימסור נפשו ברצונו הטוב לאור השכינה. ע"כ.

לפי זה יש לומר כי גם אצל כהנים על אף שמחמת קודשתם זכו שלא למות על ידי מלאך המות אולם כוונתו למלאך רע, אולם מלאך טוב שבא מצד הגבורות ולוקח נשמתו הצדיקים ודאי וודאי שהוא קיים וזהו שמצינו מלאך המות אצל רב חסדא ורבה בר נחמני.

ובזה נבוא ונשיב אף את הקושיה הראשונה בעניינו של רבן יוחנן בן זכאי, הגמרא בסוכה (כה.) דורשת על הפסוק "ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם וגו'" אותם אנשים מי היו? נושאי ארונו של יוסף היו, דברי רבי יוסי הגלילי. ר"ע אומר: מישאל ואליצפן היו שהיו עוסקים בנדב ואביהוא.

ולכאורה נדב ואביהוא היו כהנים ולפי חידושו של הכלי יקר אינם מטמאים את נושאייהם?

אלא צריך לומר, כל אדם כדי למות מיתה על ידי מלאך המות הטוב צריך להגיע לדרגה רוחנית גבוהה כדי שיתקיים בו "שפתיים ישק משיב דברים נכוחים" וכדברי רבינו בחיי, אולם כהן אינו צריך למעלה זו, אלא מצד הכהונה שבו זוכה למות על ידי מלאך המות הטוב ואינו מטמא במיתתו. אולם כאשר הכהן חוטא, מסתלקת ממנו מעלת הכהונה ומת על ידי מלאך המות - מלאך הרע, ומביא על עצמו טומאה במיתתו. וזה מה שקרה לנדב ואביהוא כאשר נכשלו והביאו אש זרה.

כמו כן רבן יוחנן בן זכאי שאף שהיה כהן כיון שמחמת ענוותנותו החזיק עצמו לחוטא, ואמר שאינו יודע באיזה דרך מוליכים אותו ממילא חשב שימות על ידי מלאך המות - מלאך הרע, הגורם טומאה במיתתו, לכן ביקש "פנו הכלים מפני הטומאה".

קו השיעורים - להתענג בתענוגים

077-261-80-21

שמעו ותחי נפשכם